

[discriminatiewijzer.nl]
{ Rotterdam Inclusivity Project } (2026)

[TITEL] **De Rotterdamse benadering van
discriminatie**

Een beleidsanalyse (deel 2)

[AUTEURS] Prof.dr. Peter Scholten,
Adham Aly,
Loubna Dardou,
Nindjiou Kassogu 

Erasmus Universiteit Rotterdam 14-5-2026

[1] INLEIDING

De afgelopen tien jaar heeft het Rotterdamse anti-discriminatiebeleid zich steeds meer ontwikkeld als een vorm van samenlevingsbeleid. De opeenvolgende nota's Relax: Dit Is Rotterdam (2018), Rotterdam Tegen Racisme (2020) en Samenleven in Een Stad (2023) laten zien hoe anti-discriminatie steeds meer urgentie heeft en ook steeds meer een zelfstandig beleidskader heeft gekregen.

In het kader van het Rotterdam Inclusivity Project (www.discriminatiewijzer.nl) is een aantal keer een analyse geboden van het Rotterdamse anti-discriminatiebeleid. Zo analyseerde RADAR (2022) wat voor typen beleidspraktijken de Gemeente Rotterdam gebruikt, analyseerden Scholten e.a. (2022) hoe deze beleidspraktijken relateerden aan specifieke patronen van discriminatie in de stad, en analyseerde Scholten (2023) hoe anti-discriminatiebeleid steeds meer een onderdeel is geworden van generiek samenlevingsbeleid gericht op een inclusieve stad. Op basis van breder wetenschappelijk onderzoek naar anti-discriminatiebeleid, maakten Scholten en Aly (2025) een eerste beleidsanalyse van wat voor soort beleid Rotterdam toepast, en hoe dit de typeren is aan de hand van de internationale literatuur.

Deze studie bouwt voort op deze eerdere beleidsanalyse uit 2025. Deze analyse liet zien dat het Rotterdamse beleid zich kenmerkt door een sterke bottom-up benadering gericht op bewustzijn en bereidheid om discriminatie aan te pakken in verschillende beleidsdomeinen, met gebruik van vooral 'soft-governance' beleidsinstrumenten die vaak direct over discriminatie gaan en zowel individueel als structureel zijn en zowel algemeen als specifiek gericht op doelgroepen (ibid: 5-6).

Waar de eerste analyse vooral gericht was op het definiëren van het type beleid dat in Rotterdam wordt gevoerd, richt deze tweede analyse zich vooral op het begrijpen en duiden van waarom dit zo is. Door middel van interviews met diverse bij het beleid betrokken actoren, hebben we gepoogd een beter beeld te krijgen niet alleen van wat voor beleid er is, maar vooral waarom. Op basis van dit tweede deel van onze beleidsanalyse, doen we ook wederom een aantal concrete beleidsaanbevelingen.

[2] ACHTERGROND; BELEIDSANALYSE DEEL I

Het eerste deel van de beleidsanalyse richtte zich op het vaststellen wat voor type beleid Rotterdam heeft ontwikkeld ten aanzien van anti-discriminatie. Aan de hand van internationale literatuur over anti-discriminatiebeleid (Fibbi e.a. 2021, Diels 2023, Martiniello en Verhaeghe 2025), is een aantal dimensies van beleid geanalyseerd, waaronder beleidsrationale, beleidsinstrumenten, beleidscontext en beleidsbenadering. Deze analyse is toegepast op de nota's Rotterdam Tegen Racisme (2020) en Samenleven in Een Stad (2023) (zie tabel 1).

Tabel 1: Analyse van beleidspraktijken in het Rotterdamse anti-discriminatiebeleid (Scholten en Aly 2025).

		Rotterdam Tegen Racisme	Samenleven in Een Stad	Totaal
Beleids-rationale (waarom)	Bewustzijn	27	34	61
	Bereidheid	44	36	80
	Vermogen	8	8	16
Beleids-instrumenten (wat)	Direct	4	46	50
	Indirect	11	15	26
	Zacht	81	73	154
	Hard	11	17	28
	Structureel	42	9	51
	Individueel	11	13	24
	Specifiek	60	44	104
	Algemeen	35	47	82
Beleids-context (wanneer)	Pro-actief	1	11	12
	Re-actief	7	5	12
Beleids-benadering (hoe)	Top-down	7	2	10
	Bottom-up	22	29	51

De analyse laat zien dat de Rotterdamse samenlevingsbenadering als volgt is te karakteriseren:

Mainstreaming. De analyse laat zien dat Rotterdam kiest voor de mainstreaming van antidiscriminatiebeleid over een grote variëteit aan beleidsdomeinen. Mainstreaming betekent niet een smalle afgebakende benadering, maar juist een brede set aan interventies die ingebed zijn in algemene stedelijke domeinen zoals onderwijs, arbeid, zorg, wonen en publieke dienstverlening.

Soft-governance. Wat betreft instrumentkeuze, kiest Rotterdam vooral voor soft-governance, dat wil zeggen een nadruk op stimuleren, agenderen, bewustzijn bevorderen, samenwerking, normstelling en professionalisering. De literatuur laat zien dat Rotterdam hiermee niet afwijkt van wat gebruikelijk is voor andere steden op dit beleidsdomein. Het sluit ook aan op het eerdere onderzoek van RADAR (2022) dat liet zien dat Rotterdam vooral kiest voor beleidsinstrumenten als kennis en professionalisering, dialoog en ontmoeting, of empowerment.

Netwerk-benadering. Er is in beleid veel nadruk op samenwerking, zowel binnen als buiten de gemeente. De samenwerking is ook weerspiegeld in een sterke bottom-up benadering van beleid, zowel in beleidsformulering als beleidsuitvoering.

‘Targeting within universalism’. We zien dat Rotterdam binnen de brede samenlevingsbenadering zowel voor algemene als voor doelgroep-specifieke maatregelen kiest. Ook dit is volgens de literatuur niet uitzonderlijk, het zorgt er namelijk voor dat er binnen algemeen beleid wel oog blijft voor de specifieke behoeften van bepaalde doelgroepen.

Met deze gemainstreamde benadering past Rotterdam dus volgens de literatuur in een bredere trend van doelgroepspecifiek beleid naar algemeen anti-discriminatiebeleid. Dit biedt belangrijke voordelen, vooral door de bestrijding van discriminatie niet tot een beleidssilo te maken en juist recht te doen hoe discriminatie een symptoom is van veel bredere maatschappelijke en structurele ongelijkheid en uitsluiting. Een belangrijke uitdaging van deze benadering is het risico op verwatering. Juist door de sterke differentiatie van beleid is er een uitdaging wat betreft beleidscoördinatie, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie. Ook kan het een uitdaging zijn om met voldoende precieze interventies te komen. Bovendien is er soms een spanning tussen de structurele mainstream benadering van beleid enerzijds en de urgentie die maatschappelijk ervaren wordt (onder meer rond maatschappelijke incidenten) (Scholten 2023).

[3] METHODOLOGIE VAN BELEIDSANALYSE 2

Voor dit tweede deel van de beleidsanalyse is een nader kwalitatief onderzoek gedaan om het Rotterdamse antidiscriminatiebeleid te duiden. De behelst een combinatie van documentenanalyse met een aantal diepgaande semi-gestructureerde interviews. De documentenanalyse richt zich op de belangrijkste beleidsnota's van de afgelopen jaren: Samenleven in Een Stad, Wijk aan Zet, Wijkaanpak Respectvol en Inclusief Samenleven en de Eerste voortgangsrapportage Actieplan 'Samenleven in Een Stad'.

De interviews zijn gericht op met professionals (van binnen en buiten de Gemeente Rotterdam) die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de nota Samenleven in Een Stad. Het doel van de interviews is het inzicht krijgen in de beweegredenen en factoren die een rol hebben gespeeld bij deze nota. De interviews werden zowel fysiek als online afgenomen. De transcripten werden geanalyseerd door middel van thematische en narratieve analyse. Vervolgens werden ze handmatig gecodeerd met behulp van eerste- en tweede-niveaucodering, wat leidt tot een reeks patronen en bevindingen.

In totaal zijn 6 interviews afgenomen: vier met interne medewerkers van het team Inclusief Samenleven en twee met anderen die bij het beleid betrokken zijn. De 4 beleidsmedewerkers zijn allen beleidsadviseurs en hebben op verschillende momenten en in verschillende mate bijgedragen aan het beleidsdocument Samenleven in Een Stad. Twee zijn rechtstreeks benaderd door het onderzoeksteam, terwijl twee anderen werden benaderd met behulp van de vertegenwoordigers van de gemeente die bij het project betrokken waren.

Om de analytische continuïteit te waarborgen, werden de interviews gecodeerd met hetzelfde raamwerk als in het vorige onderzoek. Dit betekent dat de vier hoofddimensies (wat, waarom, wanneer en hoe) en specifiek hun subdimensies als detailcodering op het eerste niveau werden gebruikt. Hoewel het codeerproces veel van dezelfde bevindingen als in het eerste onderzoek aan het licht bracht en bevestigde, gaf het ook inzicht in de redenen voor die beslissingen en mogelijke toekomstige stappen voor het antidiscriminatiebeleid in Rotterdam. Zie een overzicht van geïnterviewden in de bijlage.

[4] KWALITATIEVE BELEIDSANALYSE

Documenten analyse

Hoewel de codering van de nota Samenleven in Een Stad al in de vorige versie van dit onderzoek is besproken, is de hier uitgevoerde documentanalyse gemaakt om een dieper inzicht te verkrijgen in de structuur en de recente geschiedenis van het Rotterdamse anti-discriminatiebeleid. De analytische invalshoek die hier wordt gebruikt, is die van kritische beleidsanalyse, discoursanalyse, argumentatieanalyse en narratieve analyse. Het doel is om de beleidskaders, doelstellingen en implementatie te ontleden en te begrijpen, en eventuele lacunes op te sporen. Dit biedt de nodige context om de bevindingen uit de interviews te begrijpen.

Het inclusieve beleid in Rotterdam omvat drie belangrijke beleidsinitiatieven. Het belangrijkste kader is de nota Samenleven in Een Stad. Deze nota bestrijkt een breed spectrum van de thema's van inclusie tot anti-discriminatie als structureel maatschappelijk thema, en strekt zich uit over verschillende domeinen, zoals huisvesting, arbeid, vrije tijd en andere. Dit beleid is gericht op het aanpakken van de maatschappelijke dimensie van diversiteit en inclusie, waarbij de nadruk ligt op een hoge mate van betrokkenheid en bewustzijn van deze thema's en de inbedding in verschillende domeinen. De terugkerende aanpak is die van soft-governance, gericht op sociale en culturele normverandering, in combinatie met meer directe maatregelen tegen discriminatie. Het beleid is opgebouwd rond drie 'pijlers': discriminatie en veiligheid, gelijke kansen en verbinding. Elke pijler bevat een korte toelichting en een reeks gezamenlijke actieplannen voor verschillende domeinen, zoals bijvoorbeeld wonen en arbeid.

De Wijk aan Zet biedt kennis en informatie over de bestuursstructuur. Het verduidelijkt de relaties en participatieprocessen tussen verschillende relevante instanties en instellingen, met een overkoepelende focus op representatie en legitimiteit.

De Wijkaanpak "Respectvol en inclusief samenleven" kan worden gezien als een wijkvertaling van de stadsbrede nota Samenleven in Een Stad. Het richt zich op het bieden van instrumenten aan wijkwerkers voor bewonersparticipatie, dialoog met de gemeenschap en inclusiviteit. Op basis van de noodzaak en behoefte kunnen wijkspecifieke aanvullende interventies of initiatieven worden ingezet. Hoewel dit op papier de onderzoeksvraag zou moeten beantwoorden, voldoet dit niet in de praktijk. Deze actie probeert weliswaar stadsbeleid te vertalen naar behapbare behoeften op wijkniveau, maar gaat uit van een homogeniteit die de complexiteit van Rotterdam niet weerspiegelt.

De interactie tussen de drie beleidsvormen kan als volgt worden beschreven: de nota Samenleven in Een Stad (Gemeentelijk beleid) geeft het waarom: normatieve en strategische doelen voor de hele stad. Wijk aan Zet geeft het waar: het toont de democratische structuur waarmee die doelen en praktijken kunnen worden gerealiseerd. Wijkaanpak geeft het hoe, en vertaalt die doelen naar wijkpraktijken. Opvallend is dat het 'wie' in relatie tot inclusie en discriminatie juist niet wordt beantwoord onder deze beleidsvormen.

Tot slot is de "Eerste voortgangsrapportage Actieplan 'Samenleven in Een Stad'" een overzicht van de eerste twee jaar. Het bevat reflecties op de campagnes, trainingen en projecten die in het kader van Samenleven in Een Stad zijn aangekondigd en belooft het werk voort te zetten gedurende de resterende looptijd van het beleid.

Interviews

De reeks interviews en de daaropvolgende analyse bevestigen en verdiepen de bevindingen van het eerste onderzoek. De analyse (codes en frequenties hieronder) toonde aan dat capaciteit (in termen van mogelijkheden en het gebrek daaraan), bottom-up benaderingen (in termen van samenwerking en coördinatiekosten) en zachte factoren (in termen van een geleidelijke aanpak van anti-discriminatie) tot de grootste uitdagingen behoren bij de implementatie van de nota Samenleven in Een Stad.

Overkoepelende code	Code op eerste niveau	Aantal	Voorbeeldcitaat
Wat	Zacht	21	“De nadruk leggen op het positieve, dus dat benoemen en framen, in plaats van benoemen en beschamen”
	Hard	7	“Dat moeten we samen met de stad uitwerken, maar dan wel met stevigere maatregelen en beter meetbare resultaten”
	Algemeen	11	“Rotterdam is altijd erg terughoudend met expliciet anti-discriminatiebeleid”
	Specifiek	2	“Dus niet langer breed inzetten, maar echt focussen”
	Structureel	2	“Want op het moment dat we heel specifiek beleid voor die groep gaan maken, kun je moeilijk tegen een andere groep zeggen: voor jullie doen we dat niet”
	Individueel	1	---
	Direct	4	“Artikel 1 van de Grondwet moet worden gehandhaafd”
	Indirect	10	“Het gedrag van de burger beïnvloeden” en “Het beleid is geen antidiscriminatiebeleid of beleid rond antidiscriminatiepraktijken. De focus ligt niet op het maken van regels”
Hoe	Top-down	13	“Maar de gemeente kan wel richtinggevend zijn als het gaat om normstelling en handhaving”
	Bottom-up	25	“We verwachten heel veel van Rotterdammers”
Wanneer	Pro-actief	2	“Het is simpelweg veel beter om te investeren in preventie”
	Re-actief	2	“Het feit dat je die (data) bijvoorbeeld pas een jaar later krijgt, is eigenlijk ook erg laat”
Waarom	Bewustzijn	16	“Je moet beginnen met een zachte benadering om bewustwording te creëren”
	Bereidheid	6	“Wij bestrijden discriminatie”
	Vermogen	21	“Of er voldoende capaciteit is om iets te doen”

Uit de interviews kunnen de volgende aandachtspunten worden afgeleid:

Uitdagingen met betrekking tot capaciteit en risico op verwatering. Uit interviews blijkt dat de capaciteit ten aanzien van het beleid sterk is gecentraliseerd in het Team Samenleven. Dit terwijl de nota een grote variëteit aan beleidsdomeinen bestrijkt. Enerzijds raken gecentraliseerde D&I-teams overbelast door de coördinatie, het verzamelen van informatie en de transactiekosten voor het verzamelen van gegevens, het verspreiden van kennis en het beantwoorden van de behoeften van verschillende maatschappelijke domeinen en gemeentelijke diensten (bijv. huisvesting, arbeid en onderwijs, om er maar een paar te noemen). Anderzijds richten dezelfde diensten zich op doelstellingen en andere dagelijkse taken, waarbij D&I-gerelateerde behoeften worden geïnterpreteerd als een afvinklijstje, of worden gezien als een last of een bijzaak. Deze dubbele belasting is voor geen van beide partijen gunstig.

Korte termijn oplossingen voor lange-termijn problemen. Hoewel het eeuwige beleidsdilemma (de binaire keuze tussen korte-termijnplanning om politieke en praktische agenda's te behartigen en langetermijnplanning die meer haalbare en realistische tijdlijnen mogelijk maakt) hier niet zal worden opgelost, kan er wel iets worden gezegd over anti-discriminatiebeleid en tijd. Uit de vele gesprekken die zijn gevoerd, is gebleken dat inclusief beleid nauwelijks samengaat met plannen van 2, 3 of 5 jaar. Deze tijdlijnen maken geen effectieve en efficiënte evaluatie, bijsturing en heroriëntatie mogelijk. Bovendien pleit het Samenleven in Een Stad sterk voor een geleidelijke, zachte aanpak gericht op het normatief aanpassen van bewustzijn, cultuur en acceptatie. Deze aanpak vereist onvermijdelijk een breder tijdsbestek. Hoewel het duidelijk is dat politieke agenda's en politieke macht een cruciale rol spelen bij het mogelijk maken en uitvoeren van dit beleid, betreuren beleidsmakers het onvermogen om verder te denken dan de nu gestelde termijn.

De Rotterdamse benadering legt nadruk op soft governance en indirect beleid.

De interviews bevestigden wat al duidelijk was in de eerste analyse van het Samenleven in Een Stad, namelijk de beoogde geleidelijke aanpak van de gemeente als het gaat om diversiteit, inclusie en indirecte discriminatie. Wat ook duidelijk is, is de paradox tussen het implementeren van een geleidelijke, zachte aanpak binnen een eindig tijdsbestek van vier jaar. Zoals een beleidsonderzoeker uitlegde: "Rotterdam is altijd erg terughoudend met expliciet antidiscriminatiebeleid", omdat de stad zich richt op "het beïnvloeden van het gedrag van burgers [...] als norm voor meer diversiteit en gelijkheid". In dezelfde lijn liggen de vele voorbeelden waarin beleidsadviseurs de zachte aanpak van het Samenleven in Een Stad benadrukten: "In dezelfde lijn liggen de vele voorbeelden waarin beleidsadviseurs de zachte aanpak van het Samenleven in Een Stad benadrukten: "De positieve punten benadrukken, dus benoemen en kaderen in plaats van aan de schandpaal nagelen". Deze benadering weerspiegelt een beleidsfilosofie waarin inclusie primair wordt nagestreefd via bewustwording, ontmoeting en normstelling. Tegelijkertijd roept zij de vraag op in hoeverre deze interventies voldoende zijn om structurele en hardnekkige vormen van discriminatie daadwerkelijk terug te dringen."

[5] CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Rotterdam is een superdiverse stad waarin de bevolkingssamenstelling voortdurend. Deze tweede beleidsanalyse bevestigt dat het Rotterdamse anti-discriminatiebeleid in toenemende mate is ingebed in een bredere samenlevingsbenadering. Hierin wordt discriminatie niet als een geïsoleerd beleidsprobleem wordt behandeld, maar als onderdeel van bredere vraagstukken van inclusie, gelijke kansen en sociale samenhang. Rotterdam sluit daarmee aan bij een internationale ontwikkeling waarin antidiscriminatiebeleid

steeds vaker wordt gemainstreamed: niet als een afzonderlijke beleidssilo, maar als een dwarsdoorsnijdend thema dat meerdere stedelijke domeinen raakt, van wonen en onderwijs tot arbeid en publieke dienstverlening. Dat is in beginsel een sterke keuze, omdat het recht doet aan het structurele en meerdimensionale karakter van discriminatie.

Tegelijkertijd laat deze analyse zien dat juist deze brede benadering belangrijke spanningen en uitvoeringsproblemen met zich meebrengt. De documentanalyse en interviews maken duidelijk dat het Rotterdamse beleid sterk leunt op **soft governance**: bewustwording, agendering, samenwerking en dialoog. Deze aanpak past bij de ambitie om gedrags- en cultuurverandering te stimuleren en om discriminatie niet uitsluitend juridisch of repressief te benaderen. De keuze voor een geleidelijke, indirecte en in sterke mate bottom-up werkwijze is bovendien consistent met het streven om inclusie duurzaam in de stad te verankeren.

De keerzijde is echter dat deze aanpak kwetsbaar is voor **verwatering**. Juist omdat beleid over veel domeinen is verspreid en afhankelijk is van samenwerking tussen uiteenlopende actoren, ontstaat een hoge coördinatiedruk. Uit de interviews blijkt dat een groot deel van die druk terechtkomt bij een relatief centraal gepositioneerd D&I-team, dat zowel moet verbinden, agenderen, ondersteunen als monitoren. Daarmee ontstaat een structurele spanning tussen beleidsambitie en beleidscapaciteit. Tegelijkertijd blijkt dat andere gemeentelijke diensten inclusie- en antidiscriminatie-opgaven niet altijd als kernonderdeel van hun primaire taak zien, maar soms als aanvullende verplichting of afvinkvereiste. Dat beperkt de doorwerking van het beleid in de praktijk.

Een tweede belangrijke conclusie betreft de **tijdsdimensie** van het beleid. De Rotterdamse benadering is nadrukkelijk gericht op langzame normatieve verandering: het beïnvloeden van bewustzijn, houding en gedrag. Dat zijn processen die per definitie om een lange adem vragen. Toch wordt van dit beleid binnen relatief korte bestuurlijke en politieke termijnen verwacht dat het zichtbare resultaten oplevert. De analyse laat zien dat hier een fundamentele mismatch ontstaat tussen de aard van het beleidsvraagstuk en de tijdshorizon van beleid en evaluatie. Wanneer beleid primair op culturele en sociale verandering is gericht, zijn perioden van twee tot vier jaar vaak te kort om betekenisvolle effecten vast te stellen of om beleid zorgvuldig bij te sturen.

Ten slotte maakt de analyse duidelijk dat Rotterdam voor een begrijpelijke maar ook precare balans kiest: een combinatie van algemeen beleid met selectieve aandacht voor specifieke groepen en domeinen. Deze strategie van **‘targeting within universalism’** voorkomt dat anti-discriminatiebeleid volledig versnipperd in afzonderlijke doelgroepen, maar roept ook de vraag op of de stad voldoende precies en zichtbaar kan handelen wanneer bepaalde vormen van discriminatie om expliciete en gerichte actie vragen. De centrale beleidsuitdaging is daarom niet óf de huidige samenlevingsbenadering moet worden verlaten, maar hoe deze benadering steviger, consistent en beter uitvoerbaar kan worden gemaakt.

Belangrijkste bevindingen

- Het Rotterdamse antidiscriminatiebeleid is de afgelopen jaren verschoven van een smalle beleidsaanpak naar een brede samenlevingsbenadering.
- De stad kiest nadrukkelijk voor **mainstreaming**: antidiscriminatie is ingebed in meerdere beleidsdomeinen.
- De dominante instrumentkeuze is **soft-governance**: stimuleren, agenderen, bewustwording, samenwerking en professionalisering.
- De beleidslogica is sterk **bottom-up** en netwerkgericht, met veel nadruk op samenwerking binnen en buiten de gemeente.
- Deze brede en indirecte aanpak sluit aan bij internationale trends, maar vergroot het risico op **verwatering**.

- De uitvoeringscapaciteit is kwetsbaar, omdat veel coördinatie en kennisdeling geconcentreerd zijn bij een relatief klein Team Samenleven.
- Binnen andere beleidsdomeinen wordt inclusie niet altijd als primaire verantwoordelijkheid gezien, wat de implementatie belemmert.
- De gekozen aanpak vraagt om langetermijnverandering, terwijl bestuurlijke en politieke cycli relatief kortetermijnvisies hebben.
- Evaluatie is lastig, omdat de huidige indicatoren en voortgangsrapportages beperkt zicht geven op feitelijke afname van discriminatie.
- Er bestaat een voortdurende spanning tussen een algemene inclusiebenadering en de noodzaak van gerichte interventies bij specifieke problemen of groepen.

Belangrijkste aanbevelingen

- Versterk de **beleids capaciteit** door verantwoordelijkheden, expertise en eigenaarschap breder in de gemeentelijke organisatie te beleggen.
- Verminder de afhankelijkheid van één centraal D&I-team en maak inclusie een expliciete opdracht van alle relevante beleidsdomeinen.
- Ontwikkel sterkere **coördinatie- en monitoringsstructuren** om versnippering en verwatering tegen te gaan.
- Combineer de huidige soft-governance aanpak met selectief meer **stevige en meetbare interventies** waar dat nodig is. Formuleer duidelijker welke resultaten op korte, middellange en lange termijn realistisch zijn.
- Pas de **evaluatielogica** aan de aard van het beleid aan: meet niet alleen activiteiten, maar ook institutionele doorwerking en gedragsverandering over langere tijd.
- Behoud de brede samenlevingsbenadering, maar wees explicieter wanneer bepaalde vormen van discriminatie om gerichte actie vragen.
- Investeer in beleidscontinuïteit over meerdere bestuursperiodes, zodat normatieve en

structurele verandering daadwerkelijk kans krijgt.

[6] LITERATUUR

Alexander M (2004) Comparing local policies toward migrants: An analytical framework, a typology and preliminary survey results. In Penninx R, Kraal K, Martiniello M and Vertovec S (eds), *Citizenship in European cities: Immigrants, local politics and integration policies*. Farnham: Ashgate, pp. 57–84.

Baldwin R, and Cave M (1999) *Understanding Regulation. Theory, strategy, and practice*. Oxford University Press.

Baumgartner, F.R., Berry, J.M., Hojnacki, M., Kimball, D.C. and Leech, B.L. (2009) *Lobbying and Policy Change: Who Wins, Who Loses, and Why*. Chicago, IL: University of Chicago Press

Beyers, J., Braun, C., Marshall, D., & De Bruycker, I. (2014). Let's talk! On the practice and method of interviewing policy experts. *Interest Groups & Advocacy*, 3(2), 174-187.

Cianetti L (2020) Governing the multicultural city: Europe's 'Great Urban Expectations' facing austerity and resurgent nativism. *Urban Studies* 57(13), 2697–2714

Dorussen, H., Lenz, H. and Blavoukos, S. (2005) Assessing the reliability and validity of expert interviews. *European Union Politics* 6(3): 315–337.

Heinz, J.P., Laumann, E.O., Nelson, R.L. and Salisbury, R.H. (1993) *The Hollow Core. Private Interests in National Policy Making*. Cambridge: Harvard University Press.

Laumann, E.O. and Knoke, D. (1987) *The Organizational State. Social Choice in National Policy Domains*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

Mahoney, C. (2008) *Brussels versus the Beltway. Advocacy in the United States and the European Union*. Washington: Georgetown University Press.

Martiniello, B., & Verhaeghe, P. P. (2024). Local Governments' Response to Discrimination: A Temporal Framework to Analyze Local Anti-discrimination Policy and Actions. *Journal of Race, Ethnicity, and Politics*, 1-28.

Thomson, R. (2006) Comparing of expert judgments with each other and with information from Council documentation. In: R. Thomson, F.N. Stokman, C.H. Achen and T. König (eds.) *The European Union Decides*. Cambridge, UK: Cambridge University Press 329–347

Scholten P, Aly A, (2025) *De Rotterdamse Benadering Van Discriminatie: Een*

Beleidsanalyse. Rotterdam Inclusivity Project

Verstraete J, Vermeir D, De Decker P, and Hubeau B (2017) Een Vlaams Anti-discriminatiebeleid Op de Private Huurmarkt. De Mogelijke Rol van Zelfregulering. Leuven: Steunpunt Wonen.

Warntjen, A. (2012) Measuring salience in EU legislative politics. *European Union Politics* 13(1): 168–182

Westerveen L and Adam I (2019) Monitoring the impact of doing nothing: New trends in immigrant integration policy. *Ethnicities* 19(1), 20–43.

Zincone, G., & Caponio, T. (2005). The multilevel governance of migration. State of the art report Cluster C9. *International Migration, Integration and Social Cohesion in Europe*, 269-304.

[discriminatiewijzer.nl]
{ Rotterdam Inclusivity Project } (2026)